

شناسایی و اولویت‌بندی عوارض استفاده از سلاح با بکارگیری روش تحلیل محتوا و رویکرد سلسله مراتبی بهترین - بدترین

دکتر محمد آیتی‌مهر^۱، فردین بیگی^۲، رازق نقی‌زاده^۳

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۴/۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۲/۵

چکیده:

مطالعه حاضر با هدف شناسایی و اولویت‌بندی عوارض استفاده از سلاح با بکارگیری روش تحلیل محتوا و رویکرد سلسله مراتبی بهترین - بدترین در استان خوزستان انجام شده است. مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی - اکتشافی و از نظر ماهیت داده‌ها از نوع تحقیقات آمیخته است؛ همچنین این مطالعه از نظر نحوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش جمعی از اساتید صاحب‌نظر در زمینه موضوع پژوهش در دانشگاه شهید چمران اهواز بوده‌اند. نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده‌اند. در بخش کیفی برای گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و در بخش کمی نیز؛ از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است. داده‌های فاز کیفی پژوهش با استفاده از روش تحلیل محتوا و داده‌های بخش کمی نیز با استفاده از روش بهترین - بدترین تجزیه و تحلیل شده‌اند. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS و Lingo استفاده شد. یافته‌های پژوهش شامل شناسایی و بررسی هفت عارضه اصلی برای استفاده از سلاح بود. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که از نظر اهمیت نسبی، عوارض اجتماعی استفاده از سلاح دارای بیشترین اهمیت نسبی (با وزن ۰/۲۱) و عوارض زیست‌محیطی دارای کمترین اهمیت نسبی (با وزن ۰/۰۸۵) است.

مفاهیم کلیدی: استفاده از سلاح، عوارض سلاح، تحلیل محتوا، روش بهترین - بدترین

^۱ استادیار گروه مدیریت دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول) m.ayati@scu.ac.ir

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت کارآفرینی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران fardin.perim.beigi6610@gmail.com

^۳ دانشجوی دکتری کارآفرینی مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دهقان، دهقان، ایران razegh.naghizadeh@gmail.com

مقدمه و بیان مسأله

مقوله امنیت اجتماعی، قدمتی به وسعت تاریخ بشر دارد و همه پیشرفت‌های بشر مرهون وجود امنیت است. از نظر تبارشناسی، مفهوم امنیت دارای سابقه‌ای طولانی‌تر از مفهوم «عدالت» و «جامعه» است (Daagovian & et. al., 2016). بر این اساس، امنیت اجتماعی، آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه موظف است برای اعضای خود ایجاد کند و غالباً به امنیت شغلی، اقتصادی، سیاسی، قضایی، فرهنگی، روانی و انتظامی تقسیم می‌شود (Buzan, 2018). هر جامعه‌ای در جهت تحقق اهداف خود نیاز به امنیت دارد و در این رابطه نهادها و سازمان‌های جامعه باید در محیطی آرام و امن، بدون دغدغه خاطر و عوامل مزاحم اهداف جامعه را تحقق بخشند. نهادهای یک جامعه اگر از این امنیت بی‌بهره باشند، در جهت تحقق اهداف خود ناخواسته با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌شوند؛ که آثار زیان‌بخش و جبران‌ناپذیری را برای جامعه در بر خواهد داشت (Reiner, 2017). عوامل متعددی در جامعه می‌تواند این امنیت را به چالش بکشد که یک جنبه مهم آن استفاده از سلاح است. نگهداری، حمل و به‌کارگیری سلاح ریشه در وجود حقی به نام «حق داشتن سلاح» دارد. چنین حقی را برای دو گروه از افراد می‌توان در نظر گرفت: دولت و شهروندان (Macfarneh, 2012). حق داشتن سلاح برای دولت و افرادی که در بدنه دولت به‌کار گرفته شده‌اند، با وجود شرایطی پذیرفته شده است. مبانی چنین حقی نیز آنچنان روشن است که ما را از توضیح آن بی‌نیاز کند. دفاع از مملکت در برابر دشمنان، مبارزه با اشرار و مجرمان، برقراری نظم و امنیت؛ در برابر، شهروندان قرار دارند. پذیرش حق داشتن سلاح از سوی شهروندان همواره موضوع بحث‌های چالش‌برانگیزی بوده است (McFedran, 2016). به لحاظ نظری، در پذیرش افراطی این حق، شهروندان آزادند تا انواع سلاح را داشته باشند و در موارد لازم از آن استفاده کنند. در پذیرش تفریطی هم، حق داشتن سلاح به‌طور کلی از سوی شهروندان ممنوع می‌شود (Elham & Abed, 2013). در کشور ما ایران به دور از افراط و تفریط قوانین انعطاف‌پذیری در این مورد وجود دارد. برای مثال نگهداری از سلاح گرم برای آن دسته افرادی که به‌واسطه شرایط شغلی و زندگی خود دغدغه امنیت شخصی دارند، با تعهد به رعایت شرایط بکارگیری مجوز قانونی داده شده است. به‌طوری که در ایران بر اساس اصل ۱۵۱ قانون اساسی ایران حمل و استفاده غیر مجاز از سلاح جرم محسوب می‌شود و دارای مجازات می‌باشد. علیرغم این امر؛ جمهوری اسلامی ایران در مواردی چون دفاع مشروع موضوع ماده ۱۵۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ (بدون توجه به ممنوعیت حمل و به کارگیری) تنها به استفاده از آن در شرایط خاص اشاره می‌کند. برای مثال به واسطه فرهنگ

عشیره‌ای و قبیله‌ای در استان خوزستان؛ تفنگ و استفاده از سلاح همواره جزء ضروریات این نوع زندگی بوده و به‌عنوان وسیله‌ای برای حفظ امنیت و دفاع استفاده شده است (Daneshvar & Khaghani, 2018).

این در حالی است که استفاده از سلاح‌های مجاز اگر به قصد امور اداری و سازمان‌های امنیتی نباشد، نتیجه عکس داده و امنیت جامعه را به خطر می‌اندازد (Karmi & Drezneh, 2019). اخیراً یکی از مواردی که امنیت جامعه را از ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، مدیریتی و انتظامی نشانه می‌گیرد، مسئله استفاده از سلاح در نزاع و درگیری‌ها است که به‌عنوان تهدیدی جدی بر سر راه آسایش و امنیت روانی مردم قرار دارد؛ بخصوص در استان خوزستان وضعیت استفاده از سلاح گرم و قتل‌های ناشی از آن شرایط نگران‌کننده‌ای را به وجود آورده و به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های اصلی مسئولان این استان تبدیل شده است. استفاده از سلاح در مراسمات شادی، عزا و نزاع‌ها در استان خوزستان به‌وفور انجام می‌گیرد و سبب رعب و وحشت و نگرانی بین مردم استان شده و حوادث ناگواری را سبب می‌شود. به هر حال از آنجا که داشتن سلاح و به‌خصوص سلاح گرم برای عموم مردم می‌تواند دارای آثار مخرب هم باشد، بر اساس حساسیت موضوع فوق مسئله استفاده از سلاح یکی از مهم‌ترین دغدغه‌ها و نگرانی‌های اصلی مسئولین بوده است. با توجه به اینکه مسئله استفاده از سلاح گرم توسط افراد عادی جامعه با امنیت ملی در ارتباط است ولی با این حال تحقیقات کمی در این راستا انجام شده است و لذا ما در این پژوهش به دنبال شناسایی و اولویت‌بندی عوارض استفاده از سلاح با بکارگیری روش تحلیل محتوا و رویکرد سلسله مراتبی بهترین - بدترین هستیم.

مرور ادبیات تحقیق

تعریف سلاح

در کتاب‌های لغت فارسی سلاح در معانی آلت جنگ، چون تیغ و خنجر و مانند آن که اسلحه جمع آن است و ساز جنگ و آلتی که بدان جنگ کنند آمده است. سلاح یا جنگ افزار، وسیله‌ای است که برای کشتار و تخریب به‌کار می‌رود. از بعضی سلاح‌ها برای کاربردهای غیر نظامی مانند ورزش، تفریح و شکار نیز استفاده می‌شود. در اصطلاح سلاح عبارت است از ابزاری که برای نبرد با دشمن ساخته شده است؛ خواه برای حفظ بدن در برابر یورش دشمن باشد، مانند کلاهخود، سپر و زره، یا برای تهاجم و ضربه زدن به دشمن، مانند تفنگ، شمشیر و نیزه و ... (Maudati & et. al., 2017).

انواع سلاح

سلاح کشنده: سلاح‌هایی که صرفاً به منظور کشتن ساخته شده و بیشتر جنبه نظامی دارد، اما در نیروهای پلیس نیز با توجه به نوع مأموریت کاربرد دارد. سلاح‌های کشنده به اعتبار آتشین بودن یا غیر آتشین بودن به دو دسته سلاح‌های گرم و سرد تقسیم می‌شوند:

❖ سلاح سرد: سلاح سرد به هر نوع سلاحی که برای دفاع یا تهاجم مورد استفاده قرار بگیرد و از حیطة باروت، شلیک و انفجار خارج باشد، سلاح سرد می‌گویند (Crown, 2017). انواع چاقو، زنجیر، پنجه بوکس، قمه، انواع افشانه‌های اشک‌آور، خواب‌آور و بیهوش‌کننده و شوکرهای الکتریکی، تفنگ و کلت بادی شبیه سلاح گرم، انواع پرتاب‌کننده‌های سوزن‌های سمی و آغشته به مواد شیمیایی و بیولوژیکی و سلاح‌های بی‌حس‌کننده جانوران سلاح سرد محسوب می‌شود (Rahimi, 2016).

تعاریف سلاح گرم در آیین نامه اجرایی قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیر مجاز:

❖ سلاح گرم: سلاحی که با استفاده از نیروی گاز باروت (نیروی حاصل از احتراق پیشرانه) یا به صورت دستی مسلح شده و توانایی پرتاب یک یا چند گلوله را به صورت تکی (تک تیر) و یا متوالی (رگبار) دارد و به سه دسته زیر تقسیم می‌شود:

● سلاح گرم سبک (سلاح کوچک): سلاحی که برای استفاده انفرادی طراحی و ساخته شده و توسط یک نفر قابل حمل و بهره‌برداری است و کالیبر^۱ آنها از (۵/۵) میلی‌متر تا کمتر از (۱۲/۷) میلی‌متر و در بعضی انواع از (۰/۲۲) الی (۰/۳۸) اینچ می‌باشد که به دو نوع زیر تقسیم می‌شود:

۱. نوع اول - سلاح گرم سبک خودکار: سلاحی که معمولاً دارای مکانیزم آتش حداقل دو وضعیتی (ضامن - شلیک) می‌باشد و با خشاب یا نوار فشنگ‌گذاری شده و خروج پوکه به صورت خودکار توسط مکانیزم سلاح انجام می‌شود و چنانچه برکه ناظم آتش آنها در حالت تک تیر قرار داده شود با هر بار فشار ماشه یک گلوله شلیک و در حالت سه تیر یا رگبار با هر بار فشردن ماشه بیش از یک گلوله شلیک می‌کنند (Pir, 2019).

۲. نوع دوم - سلاح گرم سبک غیر خودکار: سلاحی که توانایی یک بار شلیک با فشردن ماشه را داشته و غالباً فشنگ‌گذاری آن به صورت دستی انجام و پوکه آن به صورت دستی از سلاح خارج می‌شود.

^۱ قطر داخلی لوله سلاح (Caliber)

- سلاح گرم نیمه سنگین: سلاحی که به وسیله دو یا سه نفر خدمه استفاده می‌شود و بعضی از انواع آن می‌تواند توسط یک نفر حمل و استفاده شود و کالیبر آنها از (۱۲/۷) تا (۱۰۶) میلی‌متر می‌باشد.
- سلاح گرم سنگین: ادوات و تجهیزاتی که حمل و نقل آنها به بیش از سه نفر نیروی انسانی یا امکانات لجستیکی نیاز دارد و هدایت آتش آنها توسط سامانه‌های جانبی انجام می‌شود و کالیبر آنها بالاتر از ۱۰۶ میلی‌متر می‌باشد، از قبیل توپ (۱۳۰) میلی‌متری و توپ (۱۵۵) میلی‌متری.
- سلاح شکاری: سلاحی گرم و سبک که به منظور شکار، حفاظت از احشام و مزارع، آموزش و مسابقه به کار می‌رود و به انواع ساچمه‌زنی و گلوله‌زنی غیر خودکار که خارج از سازمان رزم نیروهای مسلح می‌باشد (اعم از گلنگدنی، نیمه اتوماتیک، زیربازشو، روبازشو و خفیف) تقسیم می‌شود.
- مهمات: مظروفی با اشکال و ابعاد معین که محتوی باروت یا پیشرانده‌ای مشخص برحسب نوع مشخصات سلاح می‌باشد که بر اثر فعال شدن توسط مکانیسم اسلحه می‌تواند پرتابه همراه خود را به فاصله تعیین شده پرتاب کند. مهمات هر سلاح با کالیبر یا نام آن اسلحه معرفی می‌شود. در بعضی انواع مهمات به منظور ایجاد ترکش و تخریب از مواد منفجره یا محترقه آتش‌زا استفاده می‌شود از قبیل نارنجک دستی یا تفنگی، انواع مین ضد نفر و مین ضد تانک و انواع بمب‌ها.
- سلاح لیزری: سلاحی که توسط آن امواج همسان تقویت‌شده از جنس نور به شکل ممتد یا متناوب تولید می‌شود و توانایی از بین بردن، آسیب‌رسانی و از کارافتادگی موقت یا دائم انسان یا موجودات زنده یا اشیاء را دارد.
- شبه سلاح: وسایلی که به دلیل شباهت ظاهری و کاربردی، می‌توانند به منظور سوء استفاده و اقدام مجرمانه جایگزین سلاح گرم شوند، از قبیل انواع کلت‌های گازی ساچمه‌زن و تولید صدا و انواع اسلحه صوتی با فرکانس‌های مختلف.
- سلاح آموزشی: سلاحی که به نحوی در آموزش تیراندازی استفاده می‌شود، از قبیل اسلحه‌های ورزشی، گلوله‌زن، ساچمه‌زن و خفیف.
- سلاح بیهوش‌کننده: سلاحی که عمدتاً برای تزریق مواد بیهوش‌کننده به حیوانات از آنها استفاده می‌شود و در آن کپسول حاوی مواد بیهوش‌کننده با فشار هوای فشرده به سمت هدف پرتاب‌شده و با مکانیزم بعدی، عمل تزریق انجام می‌پذیرد (Lerner, 2015).

سلاح غیرکشنده: از نظر علمی سلاح و مهمات غیر کشنده، تحت هر گونه به کارگیری باعث مرگ فرد مظنون نمی‌شود و از نظر عملیاتی سلاح و مهمات غیر کشنده در عملیات نظامی کارایی نداشته و یا فقط در عملیات ضد شورش و پلیسی بهترین کارایی را دارند (Zohrabian, 2008). دسته‌بندی کلی این سلاح و تجهیزات عبارتند از (Wolfson, 2017).

- شوکر و تیزر
- گلوله غیر کشنده
- نارنجک و افشانه‌های غیر کشنده
- سلاح‌های پلیسی غیر کشنده
- تعریف قاچاق تسلیحات متعارف
- حقوق‌دانان تعاریف مختلفی از قاچاق ارائه نموده‌اند که از موضوع بحث ما خارج است. بند e ماده ۳ ((پروتکل الحاقی علیه تولید غیر قانونی و قاچاق تسلیحات گرم، قطعات و اجزا آنها و مهمات مکمل کنوانسیون ملل متحد علیه جنایت سازمان‌یافته فراملی پالمو مصوب ۲۰۰۱))^۱ (پروتکل سوم)، قاچاق سلاح را شامل واردات، صادرات، خرید، فروش، تحویل، انتقال اسلحه، قطعات و اجزای آنها و مهمات از سرزمین یک کشور عضو معاهده به سرزمین کشور دیگر عضو معاهده می‌داند با این شرط که هر یک از طرفین متعاقد مطابق شرایط این پروتکل مجوز ندهد و یا شرایط ماده ۸ این پروتکل راجع به علامت‌گذاری سلاح رعایت نشود. در ماده ۵ این پروتکل دول متعاقد ملزم شده‌اند تا در حقوق داخلی خودشان در خصوص تولید غیر قانونی، قاچاق غیر قانونی، جعل یا امحاء غیر قانونی، از بین بردن یا تغییر مارک‌های سلاح‌های گرم، قطعات و اجزا آنها و مهمات جرم‌انگاری کنند. در ((معاهده تجارت تسلیحات ۲۰۱۳))^۲ قاچاق اسلحه تعریف نشده اما برابر بند ۲ ماده ۲ این معاهده، تجارت تسلیحات شامل صادرات، واردات، حمل و نقل، انتقال با کشتی و دلالی می‌گردد. به نظر نگارنده می‌توان گفت قاچاق تسلیحات متعارف به تجارت، جابجایی یا انتقال غیر قانونی سلاح، قطعات، اجزاء یا مهمات غیر مجاز گفته می‌شود. اینکه چه چیزی اساس تجارت قانونی اسلحه را تعیین می‌کند به شکل گسترده‌ای بر اساس قوانین ملی و محلی هر کشوری متفاوت است. ماده ۱ قانون مجازات قاچاق سلاح و مهمات مصوب ۱۳۹۰ کشور ایران، تعریفی از قاچاق

¹ Protocol Against the Illicit Manufacturing of and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 31 May 2001, Annexed to A/RES/55/255, 8 June 2001

² ATT: The Arms Trade Treaty

اسلحه و مهمات ارائه کرده که مقصود مقنن را در مفهومی مضیق به خوبی بیان کرده است؛ این ماده مقرر می‌دارد: ((قاچاق سلاح، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل عبارت از وارد کردن آنها به کشور و یا خارج نمودن آنها از کشور به‌طور غیرمجاز است)) (Hosseini & et. al., 2017).

– مناقشات مسلحانه

– قاچاق تسلیحات متعارف در ایجاد درگیری و مناقشات مسلحانه شده و تداوم آن نقش مؤثری دارد. ((دو مفهوم سلاح‌های گرم و مناقشات مسلحانه چنان در هم گره خورده‌اند که جدا کردن آنها نه تنها آسان که امکان‌پذیر هم به نظر نمی‌رسد. این واقعیت تلخ در بسیاری گزارشات بین‌المللی منعکس شده است که بیشترین آسیب‌دیدگان مناقشات مسلحانه را شهروندان عادی تشکیل می‌دهند که به وسیله سلاح‌های گرم کوچک از دست رفته‌اند)). «آمار دقیقی از میزان تلفات و خسارات تسلیحات متعارف وجود ندارد. جمعیت کنونی جهان تقریباً هفت میلیارد و ششصد میلیون نفر است و در حالی که فقط از ۶۲۲ میلیون وسیله نقلیه عمومی برای تردد عمومی استفاده می‌شود، اما ۸۷۵ میلیون سلاح گرم کوچک در جهان وجود دارد که ۷۵٪ آن یعنی ۶۵۰ میلیون سلاح در اختیار غیر نظامیان است. در سال ۲۰۱۷ حدود ۷۴۰/۰۰۰ نفر به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم توسط سلاح‌های کوچک و سبک کشته شده‌اند. از این تعداد حدود ۴۹۰/۰۰۰ نفر در خارج از مخاصمات جنگی، بر اثر قتل و خودکشی کشته شده‌اند». ((از هر ۲۰۰۰ نفری که روزانه بر اثر سلاح‌های سبک و کوچک کشته می‌شوند ۱۱۲۰ نفر توسط جنایتکاران به قتل می‌رسند ۵۰۰ نفر در جنگ‌ها، ۲۸۰ نفر به وسیله خودکشی و ۱۰۰ نفر ناخواسته و بر اثر سهل‌انگاری کشته می‌شوند)). تعداد کثیری نیز معلول جسمی، حرکتی می‌شوند یا دچار بیماری اعصاب و روان می‌گردند. در واقع در هر دقیقه ۲ نفر در جهان به علت سلاح‌های کوچک و سبک کشته می‌شوند. به این آمار باید کشته‌شدگان با سایر سلاح‌ها را افزود که متأسفانه آمار دقیقی در دسترس نیست (Hosseini & et. al., 2017). ((سلاح‌های کوچک باعث بی‌ثباتی مناطق جهان می‌شوند؛ با برافروخته نگاه داشتن انگیزه‌های خشونت، مناقشات را طولانی می‌کنند؛ بر سر برنامه‌های امداد مانع ایجاد کرده و ابتکارهای صلح را تضعیف می‌کنند و در نهایت شرایط سوء استفاده از حقوق بشر را وخیم‌تر کرده و باعث تحکیم فرهنگ خشونت می‌شوند)). این سلاح‌ها از لحظه‌ای که

¹ www.Globalissues.org, 2017

² www.Gunpolicy.org/firearms/region, 2017

³ www.Small arms survey.org, 2017

⁴ www.Disarmament.un.org/CAB/salw.html, 2017

به شکلی غیر قانونی به مناقشه مسلحانه وارد می‌شوند، در طی دوران درگیری و حتی پس از پایان آن به اشکال مختلف به نقض قوانین بین‌المللی و حقوق بشر کمک کرده و در ابعاد گوناگون زندگی انسان‌ها به‌ویژه گروه‌های آسیب‌پذیرتر مثل زنان، کودکان، سالخوردگان را حتی در کمپ‌های آوارگان به خطر می‌اندازند (Hosseini & et. al., 2017).

بررسی پیشینه پژوهش

الف) تحقیقات داخلی

رحیمی (۱۳۹۷)، مطالعه‌ای را در رابطه با پیامدهای ناشی از حمل سلاح سرد به وسیله رانندگان خودرو در شهر سنندج انجام داد. نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها، نشان می‌دهد که جنایت نفس و جنایات مادون نفس از پیامدهای جانی حمل سلاح سرد به وسیله رانندگان است و سرقت، زورگیری، خفتگیری، کیف قاپی و کف‌زنی و کلاهبرداری از مهم‌ترین پیامدهای مالی حمل سلاح سرد توسط رانندگان است. همچنین مشخص شد که آسیب‌پذیری‌های فیزیکی و روانی، افزایش سطح فعالیت‌های مجرمانه و احساس ناامنی در جامعه از پیامدهای حمل سلاح سرد توسط رانندگان در احساس امنیت است (Rahimi, 2018).

سواغب و دیگران (۱۳۹۶)، در پژوهشی تأثیر خلع سلاح عشایر لرستان بر اسکان آنها در عصر رضا شاه (۱۳۰۲ تا ۱۳۱۲ ش.) را مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته پژوهش نشان می‌دهد که فوری‌ترین تأثیر طرح خلع سلاح در منطقه لرستان، بر هم خوردن ساختار اجتماعی و از جمله تضعیف پایگاه اجتماعی رؤسای عشایر لر، بروز شورش‌های متعدد، اعدام و سرکوب عشایر منطقه و در ادامه نشانگر اقدامات عمرانی دولت برای به انجام رساندن طرح خلع سلاح و اسکان نهایی ایلات و عشایر بوده است (Savagheb & et. al, 2017).

نیز در بررسی جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر حمل و نگهداری سلاح در شهرستان ایذه، تعصبات طایفه‌ای، جمع‌گرایی عمودی، همبستگی درون گروهی، تقدیرگرایی و سنت‌پرستی، خویشاوندگرایی، مسائل ناموسی، فرهنگی شدن خشونت و نزاع، نخبگان اجتماعی (ساختار پاتریمونیالیسم^۱)، کمیابی منابع، بیکاری، انتخابات، تزلزل در مدیریت اجتماعی، بی‌اعتمادی به مراجع قضایی و انتظامی، بیگانه‌گرایی و اختلافات تاریخی (ارباب - رعیتی) را به‌عنوان آسیب‌های استفاده از سلاح شناسایی کردند.

^۱ patrimonialism

شاطریان (۱۳۹۵)، در بررسی و تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع مسلحانه در جوامع روستایی استان اردبیل دریافت که بین متغیرهایی از قبیل خودنمایی گروه، حس تلافی‌جویانه، ضعف انسجام اجتماعی، بیگانه‌هراسی، نابرابری در قدرت، ضعف بازدارندگی بیرونی و رقابت بر سر منابع با نزاع مسلحانه رابطه معنادار وجود دارد (Shaterian, 2016).

ب) تحقیقات خارجی

Griffina & et. al., 2017 تجزیه و تحلیل مرگ و میر مربوط به سلاح گرم در ایالات متحده را در بین سال‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۱ مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج این پژوهش نشان داده که از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۲، میزان قتل و مرگ ناخواسته کاهش یافته در حالی که میزان خودکشی افزایش یافته است و عوامل تغییرات در مرگ و میر ناشی از سلاح گرم چند وجهی بوده و آسیب‌های متعددی از طریق بکارگیری سلاح ایجاد می‌شود.

McPhedran & et. al., 2016 یک بررسی سیستماتیک از شواهد کمی در مورد تأثیرات اصلاح قانون‌گذاری استرالیا در رابطه با قتل اسلحه گرم انجام داد. یافته‌های این بررسی بینشی در مورد استراتژی‌ها و سیاست‌هایی ارائه می‌دهد که باعث کاهش عوارض استفاده از سلاح می‌شود.

Thomas & Tabarrok., 2013 رابطه بین استفاده از سلاح و خودکشی در ایالت‌های آمریکا را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش شواهد غیر خطی اثرات اسلحه بر خودکشی را نشان می‌دهد. اما مالکیت اسلحه بیش از سایر روش‌های خودکشی باعث جان‌نشینی به سمت خودکشی با اسلحه شود، که این روش درصد خودکشی موفق را بسیار افزایش می‌دهد؛ بنابراین طبق این مطالعه، استفاده از سلاح باعث ایجاد خشونت و کاهش ناامنی در جامعه می‌شود که این به‌عنوان یکی از عوارض مهم استفاده از سلاح در این تحقیق مورد تأکید قرار گرفته است.

Kleck and Patterson, 1993 تأثیر کنترل اسلحه و مالکیت اسلحه در سطح نرخ خشونت را مورد ارزیابی قرار دادند. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که: اسلحه باعث افزایش میزان سطح خشونت می‌شود، (۱) شیوع اسلحه باعث افزایش قتل، حمله با اسلحه و میزان تجاوز را افزایش می‌دهد؛ (۲) محدودیت‌های کنترل اسلحه هیچ تأثیر خالصی بر میزان شیوع اسلحه ندارد؛ (۳) بیشتر محدودیت‌های کنترل اسلحه عموماً تأثیر خالصی بر میزان خشونت ندارد.

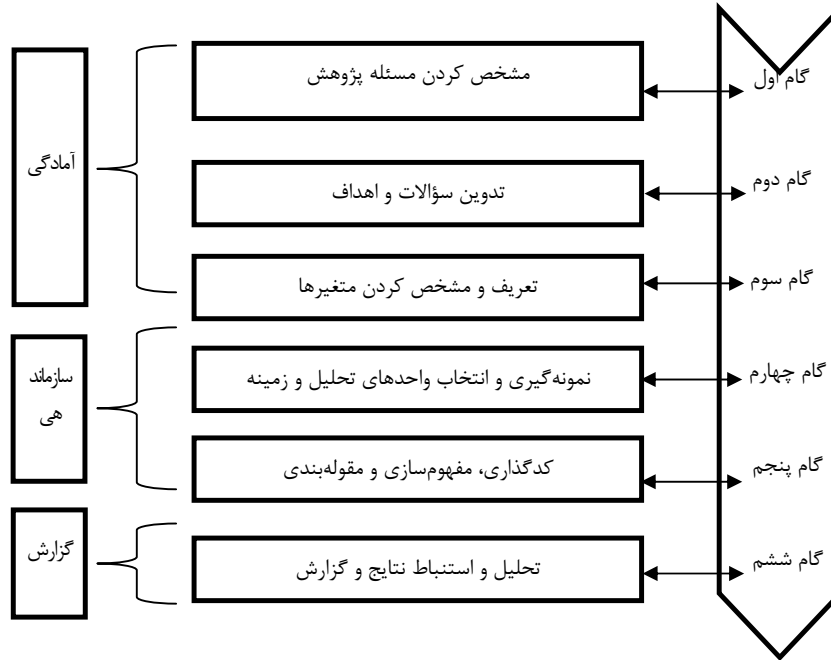
روش‌شناسی پژوهش

تحقیقات را می‌توان از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، ماهیت داده‌ها و هدف تحقیق دسته‌بندی کرد (Ayati Mehr & Beigi, 2018). پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی - اکتشافی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها در زمره تحقیقات توصیفی و پیمایشی قرار می‌گیرد. همچنین این مطالعه از نظر ماهیت داده‌ها از نوع تحقیقات آمیخته می‌باشد. جامعه آماری این مطالعه جمعی از اساتید خبره در زمینه موضوع پژوهش در دانشگاه شهید چمران اهواز هستند. داده‌ها؛ به دو طریق کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شده‌اند. در بخش کتابخانه‌ای به منظور مرور ادبیات تحقیق و پیشینه آن از مقالات، کتب و پایان نامه‌های داخلی و خارجی استفاده شده است. در بخش میدانی، با توجه به اینکه مطالعه حاضر دو فاز کیفی و کمی دارد، ابزار گردآوری داده‌های فاز کیفی مصاحبه نیمه ساختار یافته (مصاحبه عمیق) و در فاز کمی نیز؛ پرسشنامه محقق ساخته بوده است. در فاز کیفی پژوهش به منظور انتخاب نمونه‌ها، از روش نمونه‌گیری هدفمند با توجه به خاصیت مهم اشباع نظری (کفایت نظری) استفاده شد. مصاحبه‌ها پس از انتخاب ۱۸ نمونه به کفایت نظری رسیدند. در فاز کمی پژوهش برای تعیین حجم نمونه به بیشترین پاسخ‌های ارجاع داده شده که ۷ پرسشنامه سالم بوده، اکتفا شد. لازم به ذکر است که داده‌های فاز کیفی با استفاده از روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و متن مصاحبه‌ها با استفاده از این روش؛ کدگذاری، مفهوم‌سازی و مقوله‌بندی شد، سپس با استفاده از روش بهترین - بدترین در فاز کمی پژوهش داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته و مقولات فاز کیفی رتبه‌بندی شده‌اند. به منظور تعیین اعتبار داده‌های فاز کیفی از روش پایایی بین دو کدگذار و به منظور تعیین اعتبارسنجی داده‌های فاز کمی از رابطه ارائه شده توسط رضایی (۲۰۱۵)، که به نرخ سازگاری معروف است، استفاده شد.

تحلیل محتوا

در دنیای اطراف انسان‌ها حجم وسیعی از داده‌ها و اطلاعات موجود است، که می‌توان برای تصمیم‌گیری در خصوص مسائل فردی و یا سازمانی از آن‌ها استفاده کرد. تحلیل محتوا روشی نظام‌مند است که به مدیران سازمان‌ها امکان بررسی این اطلاعات را می‌دهد تا با مشخص شدن معانی و الگوهای پنهان در اطلاعات و داده‌ها بتوان تصمیمات بهتری را اتخاذ کرد. (Glaser and Strauss (1967)، کشف و ابداع این روش را به لیندا اسمیت در سال ۱۹۳۱ نسبت داده‌اند، اما فرهنگ‌نامه و بستر این واژه را از ۱۹۶۰ به ادبیات واژگان خود اضاف

نموده است. تحلیل محتوا روشی برای تحلیل پیام‌های ارتباطی شفاهی، متنی، تصویری و صوتی است. همچنین انجام تحلیل محتوا می‌تواند پیش زمینه‌ای برای اجرای استراتژی‌های دیگر روش تحقیق مثل استراتژی داده بنیاد باشد، زیرا در نهایت باید داده‌ها تحلیل شوند. سه مرحله اساسی باید برای انجام تحلیل محتوا انجام شود: آمادگی، سازماندهی و ارائه گزارش نتایج. مرحله آمادگی شامل سه گام، مرحله سازماندهی شامل دو گام و مرحله نهایی نیز در یک گام طی می‌شود. شکل زیر مؤید این مسئله است (Ayati Mehr & Beigi, 2019).

شکل ۱: مراحل تحلیل محتوا (منبع: گلیزر و استراوس، ۱۹۶۷)

Figure 1: Content Analysis Steps (Source: Glaser and Strauss, 1967)

رویکرد سلسله مراتبی بهترین - بدترین

به‌طور کلی تصمیم‌گیری را می‌توان به‌عنوان شناسایی و انتخاب یک گزینه از بین مجموعه‌ای از گزینه‌ها برحسب ترجیحات تصمیم‌گیرنده‌ها تعریف کرد. در بیشتر موارد چندین معیار در فرآیند تصمیم‌گیری دخالت دارد و به همین دلیل به آن تصمیم‌گیری چند

معیاره^۱ گفته می‌شود. تصمیم‌گیرندگان مختلف معیارهای تصمیم‌گیری را به اشکال متفاوتی ارزیابی می‌کنند. در چند دهه گذشته روش‌های مختلفی برای یافتن ارزش‌ها و گزینه‌های تصمیم‌گیری بر حسب ترجیحات ارزیاب‌ها ارائه شده است. یکی از جدیدترین روش‌ها، در زمینه تصمیم‌گیری چند معیاره روش بهترین - بدترین^۲ است، که توسط دکتر جعفر رضایی عضو هیئت علمی دانشگاه دلفت هلند ارائه شده است (Rezaei, 2015). این روش مبتنی بر مقایسات زوجی است که مقایسات را به صورت کاملاً ساختار یافته‌ای انجام می‌دهد، به گونه‌ای که نه تنها به داده‌های کمتری نیاز است، بلکه مقایسه و نتایج سازگارتی را نسبت به سایر روش‌ها به ما می‌دهد. یکی دیگر از مزیت‌های این روش این است که نسبت به سایر روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره به مقایسات زوجی کمتری نیاز است (Rezaei, 2016). این روش دارای مراحل زیر است:

گام اول: تعیین مجموعه‌ای از معیارها: در این مرحله محقق n معیار لازم را برای تصمیم‌گیری انتخاب می‌کند. در گام اول معیارها می‌توانند به شیوه‌های مختلفی استخراج شوند. من جمله روش‌های معمول برای این کار، استفاده از روش دلفی^۳، روش دلفی فازی و امثالهم هستند. در مطالعه حاضر معیارهای در نظر گرفته شده مقولاتی هستند که از طریق روش تحلیل محتوا شناسایی شده‌اند.

* گام دوم: تعیین بهترین معیار و بدترین معیار: در این مرحله از دیدگاه تصمیم‌گیرندگان، بهترین و بدترین معیارها مشخص می‌شوند.

* گام سوم: تعیین میزان ارجحیت بهترین معیار نسبت به سایر معیارها با طیف نه درجه‌ای ساعتی (اعداد بین ۱ تا ۹): در این مرحله اهمیت بهترین معیار از نظر پاسخ دهند با اعداد بین ۱ تا ۹ مشخص می‌شوند و سپس اهمیت و ارجحیت آن با سایر معیارها مقایسه می‌شود. بدیهی است که ارجحیت مقایسه بهترین معیار نسبت به خودش ۱ خواهد شد. این بردار مقایسه به صورت زیر خواهد بود:

$$A_B = (a_{B1}, a_{B2}, \dots, a_{Bn})$$

که در آن a_{Bj} ترجیح معیار B بر J است.

* گام چهارم: تعیین میزان ارجحیت سایر معیارها نسبت به بدترین معیار با استفاده از طیف ۹ درجه‌ای ساعتی: در این مرحله بدترین معیار به وسیله تصمیم‌گیرنده مشخص شده و میزان اهمیت سایر معیارها نسبت به آن با اعداد ۱ تا ۹ مشخص می‌شود. بدیهی است که

¹ Criteria Decision Making Multiple (MCDM)

² Best – Worst Method (BWM)

³ Delphi Method

اهمیت بدترین معیار نسبت به خودش برابر ۱ خواهد بود. بردار مقایسه بدترین معیار نسبت به سایر معیارها می‌تواند به صورت زیر باشد:

$$A_W = (a_{1w}, a_{2w}, \dots, a_{mw})^T$$

که در آن a_{wj} ارجحیت معیار J را نسبت به بدترین معیار که W است نشان می‌دهد.

* گام ۵: یافتن اوزان بهینه: مقادیر بهینه برای معیارها منحصر به فرد هستند که برای

هر جفت از W_B/W_j و W_j/W_w خواهیم داشت:

$$W_B/W_j = a_{Bj} \text{ و } W_j/W_w = a_{jw}$$

برای ارضای این شروط برای همه j ها، ما باید راه حلی را پیدا کنیم که مقدار قدر مطلق حداکثر اختلاف $|Bj \frac{wB}{wj} - a|$ و $|jw \frac{wB}{wj} - a|$ حداقل گردد. با توجه به این که وزن‌ها غیر منفی و جمع‌پذیر می‌باشند، مسئله زیر بصورت مدل غیر خطی طبق رابطه زیر قابل بیان می‌باشد.

$$\text{Min max} \left\{ \left| \frac{wB}{wj} - aBj \right|, \left| \frac{wB}{wj} - ajw \right| \right\}$$

s.t.

$$\sum_j W_j = 1$$

$$W_j \geq 0, \text{ for all } j$$

پایایی ابزار بخش کیفی

برای سنجش پایایی در تحقیقات کیفی، روش‌های متفاوتی معرفی شده است که از آن جمله می‌توان به روش‌هایی مانند پایایی دو کدگذار / ارزیاب، روش هولستی، آلفای کریپیندورف، کاپای کوهن و پای اسکات اشاره نمود. در پژوهش حاضر، از روش توافق درون موضوعی (مانند پایایی دو کدگذار) برای محاسبه پایایی مصاحبه‌ها استفاده شده است. نحوه محاسبه درصد توافق درون‌گروهی به این صورت است که تعداد توافقات بدست آمده را در عدد ۲ ضرب نموده و عدد حاصل را بر تعداد کل کدها تقسیم می‌نمایند و حاصل کسر حاصل را در ۱۰۰ ضرب می‌کنند. میزان توافق در کدگذاری، بیانگر کدهایی است که از نظر محقق و همکار آن یکسان هستند. کدهایی که از نظر محقق و همکار، یکسان نیستند به‌عنوان عدم توافق در نظر گرفته می‌شوند. برای محاسبه پایایی در این روش از بین تمام مصاحبه‌ها عموماً سه مورد به‌صورت تصادفی انتخاب و بررسی می‌شود (Khastar, 2009). نتیجه محاسبه درصد توافق درون موضوعی تحقیق حاضر در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱: محاسبه پایایی بین دو کدگذار

Table 1: Calculation of Reliability between Two Coders

ردیف	کد مصاحبه	تعداد کدها	تعداد توافقات	پایایی دو کدگذار (درصد)
Row	Interview Code	Number of Codes	Number of Agreements	Bicoder Reliability (Percentage)
۱	M1	۹	۴	۰/۸۹
۲	M2	۸	۳	۰/۷۵
۳	M3	۷	۳	۰/۸۶
	کل	۲۴	۱۰	۰/۸۳

با توجه به نتایج جدول ۱ پایایی مصاحبه‌هایی که به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند از ۰/۷ بیشتر است، بنابراین پایایی ابزار کیفی پژوهش تأیید می‌شود.

نرخ سازگاری

برای اعتبارسنجی داده‌های فاز کمی پژوهش در روش بهترین - بدترین از رابطه معرفی شده توسط دکتر رضایی (۲۰۱۵)، تحت عنوان نرخ سازگاری استفاده شده است. نرخ سازگاری از رابطه زیر به دست می‌آید:

$$\text{نرخ سازگاری} = \frac{Z^*}{\text{شاخص سازگاری}}$$

در رابطه فوق، Z^* مقدار تابع هدف بوده و از طریق خروجی نرم‌افزار لینگو به دست می‌آید. مقادیر مربوط به شاخص سازگاری نیز در جدول زیر آمده‌اند:

جدول ۲: مقادیر شاخص سازگاری در روش BWM

Table 2: Compatibility Index Values in BWM Method

$\alpha_{B,W}$	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
شاخص سازگاری	۰	۰/۴۴	۱	۱/۶۳	۲/۳۰	۳	۳/۷۳	۴/۴۷	۵/۳۷

بر طبق؛ دستور رابطه ارائه شده توسط رضایی (۲۰۱۵)؛ نتایج بررسی میانگین نرخ سازگاری در بخش کمی پژوهش در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳: محاسبه نرخ سازگاری

Table 3: Calculation of Compatibility Rate

پرسشنامه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	میانگین
شاخص سازگاری	۴/۴۷	۴/۴۷	۵/۲۳	۴/۴۷	۴/۴۷	۴/۴۷	۵/۲۳	۴/۶۸
نرخ سازگاری	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۰۶	۰/۰۷	۰/۰۵
مقدار Z	۰/۲۵۸	۰/۱۴۵	۰/۱۵۲	۰/۲۵۸	۰/۱۴۸	۰/۳۱۲	۰/۳۹۴	۰/۲۳۸

در جدول ۳ برای دستیابی به یک دیدگاه کلی تصمیم‌گیرندگان، از میانگین نظرات استفاده شده است. با توجه به اینکه نرخ سازگاری برای تمامی داده‌های پژوهش به صفر نزدیک است (کمتر از ۰/۱ است)، پس داده‌های بخش کمی پژوهش از اعتبار کافی برخوردارند.

یافته‌های پژوهش

در مطالعه حاضر داده‌ها در دو فاز کیفی و کمی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند. در فاز کیفی پژوهش برای شناسایی عوارض استفاده از سلاح در استان خوزستان؛ از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته استفاده شده است. پس از انجام مصاحبه با خبرگان در مجموع ۱۱۰ کد شناسایی شد که پس از حذف ۳۷ کد تکراری، ۷۳ کد مطابق جدول ۴ کد به شرح زیر ثبت شد.

جدول ۴: کدگذاری باز

Table 4: Open Coding

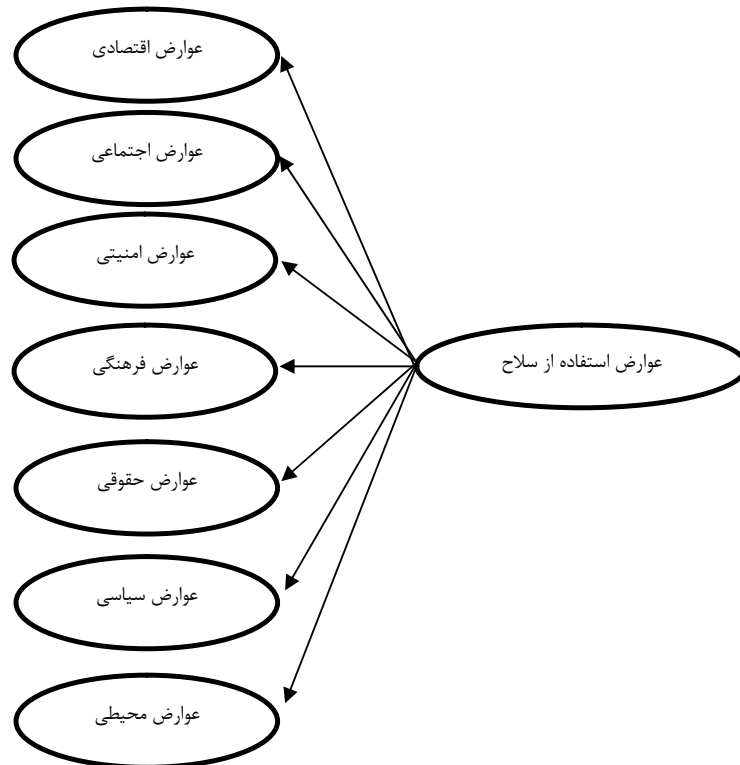
ردیف	کدگذاری اولیه
Row	Basic Coding
۱	تهدید صلح در منطقه
۲	گسترش تروریسم
۳	توسعه جرائم سازمان‌یافته
۴	اخلال در امدادسانی به آسیب‌دیدگان مناقشات مسلحانه
۵	کاهش امنیت در جامعه
۶	تهدید و اخاذی
۷	مبادرت به تظاهر یا قدرت‌نمایی
۸	حمایت‌های تعصب‌آمیز از افراد مورد تأیید
۹	ایجاد حس برتری جویی
۱۰	مقابله با نظام کشور

ردیف	کدگذاری اولیه
Row	Basic Coding
۱۱	تأثیر منفی روی زنان و افراد مسن
۱۲	قاچاق مواد مخدر
۱۳	افزایش خشونت و درگیری در منطقه
۱۴	ایجاد فرهنگ قوم‌مداری
۱۵	ترویج فرهنگ خشونت
۱۶	ایجاد فقر و نابرابری اقتصادی
۱۷	افزایش بیکاری
۱۸	کاهش درآمد دولت به علت افزایش قاچاق
۱۹	افزایش دزدی و سرقت
۲۰	قتل و کشتار فردی و دسته‌جمعی
۲۱	تضییع حقوق شهروندی
۲۲	ایجاد مشکل برای نیروهای مسلح جهت مشارکت در اداره امنیت منطقه
۲۳	بی‌اعتمادی مردم به نظام و حکومت
۲۴	کسب سود کلان توسط قاچاقچیان
۲۵	صادرات اسلحه به کشورهای بیگانه
۲۶	ضعف در کنترل مرزها
۲۷	فساد مالی
۲۸	رشوه‌خواری
۲۹	کاهش ثبات در منطقه
۳۰	افزایش آمار کشته‌شدگان
۳۱	جلوگیری از سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی
۳۲	کاهش رشد اقتصادی
۳۳	سرقت مسلحانه از بانک‌ها و فروشگاه‌ها
۳۴	شیوع خشونت‌های خانوادگی
۳۵	گروگانگیری
۳۶	ترویج فرهنگ شرارت
۳۷	آسیب فیزیکی به مأموران وظیفه‌شناس
۳۸	قاچاق آثار هنری، فرهنگی و تاریخی
۳۹	قاچاق اسکناس و ارز
۴۰	ترویج فرهنگ فردگرایی
۴۱	خودکشی
۴۲	ترویج فرهنگ یأس و انفعال در جامعه

ردیف	کدگذاری اولیه
Row	Basic Coding
۴۳	فقدان امنیت اجتماعی
۴۴	ترویج فرهنگ تلافی‌جویانه
۴۵	ضعف در اتحاد و انسجام جامعه
۴۶	احساس ناامیدی و بی‌عدالتی اجتماعی
۴۷	افزایش انگیزه ارتکاب جرم
۴۸	تضعیف کانون خانواده
۴۹	بی‌اعتمادی به مراجع قضایی و انتظامی
۵۰	ترلز در مدیریت اجتماعی
۵۱	زورگیری و خفت‌گیری
۵۲	تخریب زیست‌محیطی و شکار حیوانات
۵۳	تضعیف برقراری صلح
۵۴	نابودی زندگی جوانان
۵۵	افزایش معلولیت در افراد درگیر
۵۶	تحت تأثیر قرار گرفتن حق آموزش
۵۷	از میان رفتن فرصت‌های اقتصادی آینده
۵۸	تضعیف احترام به قوانین بشردوستانه بین‌المللی
۵۹	افزایش هزینه‌های سنگین برای اجرای قانون
۶۰	فرسوده شدن وضعیت محیطی جامعه
۶۱	کاهش پیشرفت سلامت جامعه
۶۲	کاهش جمعیت
۶۳	ایجاد فضایی آکنده از بغض، کینه و دشمنی میان افراد
۶۴	زمینه‌سازی برای ایجاد نزاع و تنش‌های بعدی
۶۵	کاهش کیفیت زندگی
۶۶	کاهش عرق‌ملی در مقابل گرایش‌های قوم‌مدارانه
۶۷	ایجاد اضطراب و نا آرامی‌های فکری و روحی
۶۸	عدم توجه به قوانین اسلامی
۶۹	تخریب اماکن عمومی
۷۰	افزایش روحیه قانون‌شکنی و قانون‌گریزی
۷۱	ایجاد ناامنی در طول راه‌ها و مسیرهای مواصلاتی
۷۲	ترورهای مسئولین اجرایی کشور، فرماندهان نظامی و انتظامی و قضات
۷۳	استفاده از سلاح در جریان‌ها، اعتراضات، راهپیمایی‌ها و آشوب‌های خیابانی

پس از کدگذاری مصاحبه‌ها، نوبت به مفهوم‌سازی و مقوله‌بندی آن‌ها می‌رسد. مفاهیم؛ مجموعه‌ای از تجارب مشابه هستند که توسط محقق در تحقیقات میدانی و کتابخانه‌ای شناسایی می‌شوند. از کنار هم قرار دادن کدهایی که معانی نزدیک به هم و مشابهی دارند، مفاهیم به دست می‌آیند. مقوله‌بندی کردن نیز عبارت است از فرآیند طبقه‌بندی کردن عناصر تشکیل‌دهنده یک مجموعه به وسیله تمایز و بعد گروه‌بندی بر اساس شباهت و ملاک‌های از قبل تعریف شده. مقوله‌بندی در واقع روش ساختار دادن به محتوا است. مقولات استخراج شده باید دارای دو ویژگی مهم باشند: نخست اینکه یک کد در بیش از یک مقوله قرار نگیرد و سپس مقولات به گونه‌ای استخراج شوند که هیچ کدی بدون مقوله نباشد (Sarmad & et. al., 2017). پس از استخراج مفاهیم و مقولات در نهایت، موارد زیر به‌عنوان عوارض استفاده از سلاح در استان خوزستان شناسایی شدند.

شکل ۲: مدل مفهومی تحقیق

Figure 2: Conceptual Model of the Research

پس از شناسایی عوارض استفاده از سلاح که در شکل ۲ آمده‌اند، به تعیین اولویت آن‌ها پرداخته‌ایم. برای تعیین اولویت‌ها در این مطالعه از روش بهترین - بدترین استفاده شده است. در گام اول عوارض شناسایی شده به‌عنوان معیارهای پژوهش در نظر گرفته شده‌اند، سپس پرسشنامه مبتنی بر روش بهترین - بدترین طراحی و برای خبرگان ارسال شده است. خبرگان پس از دریافت پرسشنامه از دیدگاه خود بهترین و بدترین معیار را مشخص کرده و در نهایت ارجحیت بهترین معیار نسبت به سایر معیارها و ارجحیت سایر معیارها را نسبت به بدترین معیار با استفاده از طیف ۹ درجه‌ای ساعتی مشخص کرده‌اند. به منظور دستیابی به اوزان بهینه در این مطالعه برای هر یک از پرسشنامه‌ها بر طبق دستور ارائه شده توسط رضایی (۲۰۱۵)، مدل‌سازی غیر خطی انجام شده و نتایج آن در جدول ۵ آمده است.

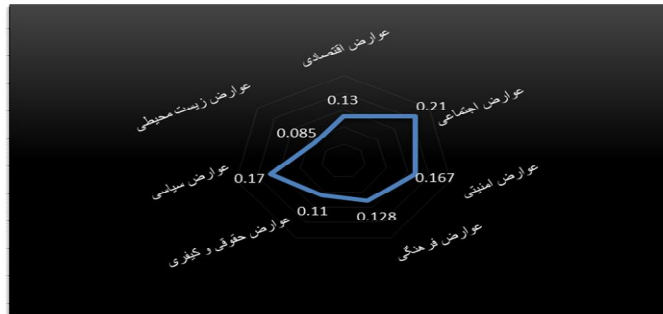
جدول ۵: رتبه‌بندی نهایی عوارض استفاده از سلاح

Table 5: The Final Ranking of the Complications of Using Weapons

معیارهای پژوهش							پاسخ‌دهنده
Research Criteria							
عوارض زیست‌محیطی	عوارض سیاسی	عوارض حقوقی و کیفری	عوارض فرهنگی	عوارض امنیتی	عوارض اجتماعی	عوارض اقتصادی	Responder
<i>Environmental Effects</i>	<i>Political Complications</i>	<i>Legal And Criminal Complications</i>	<i>Cultural Complications</i>	<i>Security Complications</i>	<i>Social Complications</i>	<i>Economic Effects</i>	
W_7	W_6	W_5	W_4	W_3	W_2	W_1	
۰/۰۸۰	۰/۱۸۹	۰/۱۱۰	۰/۰۸۴	۰/۱۶۵	۰/۳۳۰	۰/۰۴۰	۱
۰/۰۴۳	۰/۱۲۳	۰/۱۷۵	۰/۱۲۳	۰/۳۵۱	۰/۰۹۱	۰/۰۹۱	۲
۰/۱۶۴	۰/۳۰۴	۰/۱۴۱	۰/۱۰۶	۰/۱۰۶	۰/۱۴۱	۰/۳۴۰	۳
۰/۱۱۹	۰/۱۸۹	۰/۰۳۹	۰/۰۷۷	۰/۰۷۷	۰/۳۳۰	۰/۱۶۵	۴
۰/۱۱۳	۰/۱۱۳	۰/۰۸۰	۰/۱۶۴	۰/۳۲۳	۰/۱۶۴	۰/۰۳۹	۵
۰/۰۳۹	۰/۱۷۱	۰/۰۷۶	۰/۳۰۶	۰/۱۳۲	۰/۱۵۹	۰/۱۱۴	۶
۰/۰۳۷	۰/۰۹۸	۰/۱۵۰	۰/۱۲۷	۰/۱۱۳	۰/۳۵۴	۰/۱۱۸	۷
۰/۰۸۵	۰/۱۷۰	۰/۱۱۰	۰/۱۲۸	۰/۱۶۷	۰/۲۱	۰/۱۳۰	میانگین

در روش بهترین - بدترین؛ مقایسات زوجی و ترجیحات تصمیم‌گیرندگان مختلف با هم ادغام می‌شوند و سپس مسئله یکپارچه شده و اوزان بدست می‌آیند. روش دیگر توافق بین

اولویت‌دهی‌های انفرادی (AIP)^۱ است. در روش AIP ابتدا یک بردار موزون برای هر یک از تصمیم‌گیرندگان محاسبه می‌شود و سپس نتایج با هم ترکیب می‌شوند تا یک بردار وزنی واحد برای تصمیم‌گیری گروهی به‌دست آید. برای به‌دست آوردن بردار موزون نهایی، معمول‌ترین روش، استفاده از میانگین حسابی است. هر دو روش AIP و AIJ منجر به ایجاد یک بردار وزنی می‌شوند که ترجیحات کل گروه را نشان می‌دهند (Rezaei & Mohammadi, 2019). در مطالعه حاضر ما برای دستیابی به یک دیدگاه کلی از نظرات کل پاسخ‌دهندگان میانگین حسابی اوزان را به‌دست آورده‌ایم و در سطر آخر جدول ۵ نشان داده‌ایم؛ بنابراین شکل زیر رتبه‌بندی نهایی اوزان را به ما نشان می‌دهد:

شکل ۳: نمایش نموداری اوزان بهینه

Figure 3: Graphic Representation of Optimal Weights

با استناد به نظر پاسخ‌دهندگان، معیار عوارض اجتماعی دارای بیشترین اهمیت نسبی (با وزن ۰/۲۱) است؛ همچنین معیار عوارض زیست محیطی دارای کم‌ترین اهمیت نسبی (با وزن ۰/۰۸۵) است.

بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر دو هدف اساسی دنبال شده است:

۱. شناسایی عوارض استفاده از سلاح
۲. تعیین اهمیت نسبی (اولویت‌بندی) هر یک از عوارض استفاده از سلاح

¹ Aggregation of Individual Priorities

برای دستیابی به هدف اول، از تکنیک تحلیل محتوا کیفی استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختار یافته بوده و پس از انجام مصاحبه‌ها به روش نمونه‌گیری هدفمند، تحقیق میدانی در بخش کیفی با ۱۸ مصاحبه و در نظر گرفتن خاصیت مهم اشباع نظری داده‌ها به پایان رسید و عوارض استفاده از سلاح در استان خوزستان شناسایی و بررسی شدند. نتایج بخش کیفی تحقیق شامل عوارض استفاده از سلاح در استان خوزستان است، که در شکل ۲ آمده‌اند. به منظور دستیابی به هدف دوم پژوهش از روش بهترین - بدترین که توسط دکتر رضایی (۲۰۱۵)، ارائه شده، استفاده نموده‌ایم. به این منظور پرسشنامه محقق‌ساخته مبتنی بر روش تصمیم‌گیری چند معیاره بهترین - بدترین ساخته شده و در بین خبرگان توزیع شده‌اند. بیشترین پاسخ‌های ارجاع داده شده از سوی خبرگان شامل ۷ پرسشنامه بود که با استفاده از نرم‌افزار لینگو مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج بخش کمی پژوهش نشان دادند که از نظر خبرگان معیار عوارض اجتماعی دارای بیشترین اهمیت نسبی (با وزن ۰/۲۱) است؛ همچنین معیار عوارض زیست‌محیطی دارای کمترین اهمیت نسبی (با وزن ۰/۰۸۵) است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد یکی از معضلات اساسی در جامعه ما خشمی است که به نزاع و درگیری منجر می‌شود. استفاده از سلاح می‌تواند منجر به افزایش درگیری و خشونت شده و به این ترتیب نظم اجتماعی و آرامش را در جامعه سلب کند. از نظر اقتصادی مشخص شد که به کارگیری سلاح در وحله اول می‌تواند منجر به قاچاق شود. با توجه به اینکه کشور ما در شرایط اقتصاد مقاومتی قرار دارد، قاچاق می‌تواند سبب انجام معاملات با بیگانگان و کسب سود توسط دشمنان کشور شود. با افزایش قاچاق، نرخ مبادلات زیرزمینی افزایش پیدا کرده و شاخص‌های اقتصادی دولت رو به نزول پیش می‌روند و این امر به نوبه خود باعث افزایش تورم، گرانی، کاهش اشتغال و بیکاری می‌گردد. پاسخ‌دهندگان معتقد بودند که استفاده از سلاح می‌تواند زمینه‌هایی را برای فساد، رانت و پولشویی نیز فراهم کند.

در بعد اجتماعی استفاده از سلاح ابتدا آسیب‌های جمعیت‌شناختی را ایجاد می‌کند. من جمله آسیب‌های جمعیت‌شناختی استفاده از سلاح، کاهش جمعیت، کاهش کیفیت زندگی و افزایش آمار کشته‌شدگان در درگیری با اسلحه هستند. استفاده از سلاح در بعد دیگر آسیب‌های اجتماعی می‌تواند سبب آسیب به مأموران پلیس حین انجام وظیفه، اخلال در

امدادرسانی به آسیب‌دیدگان در محل درگیری و کاهش سلامت جامعه شود. یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی استفاده از سلاح در واقع آسیب‌های عمومی هستند. آسیب‌های عمومی استفاده از سلاح شامل ضعف در اتحاد و انسجام جامعه، کاهش پیشرفت جامعه، تخریب اماکن عمومی و استفاده از سلاح در جریان اعتراضات است، که این‌ها به نوبه خود اثرات بسیار منفی را بر پیکره جامعه وارد می‌کنند. در جامعه ما مشاهده شده که برخی از جوانان با استفاده از سلاح اقدام به خودکشی می‌کنند و استفاده از سلاح می‌تواند منجر به نابودی زندگی جوانان شود؛ بنابراین می‌توان ادعا کرد که خانواده به‌عنوان یک نهاد اجتماعی شاید اولین قربانی استفاده از سلاح باشد. استفاده از سلاح کانون گرم خانواده را تضعیف و به افزایش تنش و خشونت در محیط خانواده کمک می‌کند. از نظر روانشناسی پاسخ‌دهندگان بر این عقیده بودند که استفاده از سلاح می‌تواند سبب ایجاد اضطراب و نا آرامی‌های روحی، احساس نا امیدی و بی‌عدالتی اجتماعی، افزایش انگیزه ارتکاب جرم و ایجاد فضایی آکنده از بغض، کینه و دشمنی در میان افراد جامعه شود، که همه این‌ها از آسیب‌های اجتماعی استفاده از سلاح هستند.

با بررسی‌های بیشتر در زمینه عوارض استفاده از سلاح در چرخه فرهنگی استان خوزستان، مشخص شد که از نظر فرهنگی عوارض استفاده از سلاح شامل: حمایت‌های تعصب‌آمیز، ایجاد حس برتری‌جویی، ایجاد حس تلافی‌جویانه، ایجاد فرهنگ قوم‌مداری، زمینه‌سازی برای قدرت‌نمایی، ترویج فرهنگ خشونت و شرارت، ترویج فرهنگ یأس و ناامیدی در جامعه و تحت تأثیر قرار گرفتن حق آموزش است. با توجه به این نتایج عوارض فرهنگی استفاده از سلاح به‌عنوان یکی از مهم‌ترین آسیب‌های استفاده از سلاح شناخته شده و مسئولان در رابطه با این موضوع باید اقدامات و سرمایه‌گذاری‌های لازم را به عمل آورند.

استفاده از سلاح به محیط زیست نیز آسیب می‌رساند. در بعد آسیب‌های زیست‌محیطی، استفاده‌کنندگان از سلاح به شکار غیر مجاز حیوانات و پرندگان اقدام می‌کنند و از این طریق به اکوسیستم طبیعی آسیب وارد می‌شود. طبعاً افرادی که به شکل غیر مجاز از سلاح استفاده می‌کنند، مشمول مجازات حقوقی و کیفری می‌شوند.

در بعد حقوقی استفاده از سلاح می‌تواند سبب تضییع حقوق شهروندی، تضعیف احترام به قوانین بین‌المللی حقوق بشر، قانون‌گریزی، تقویت روحیه قانون‌شکنی و عدم توجه به

قوانین اسلامی شود. پاسخ‌دهندگان بر این اعتقاد بودند که قوانین حقوقی و کیفری موجود در زمینه به‌کارگیری سلاح، چندان مناسب و کارآمد نمی‌باشند و در این راستا باید قوانین حقوقی و کیفری مناسبی از سوی مرجع ذی‌صلاح تنظیم و ابلاغ گردد؛ همچنین با توجه به اینکه استان خوزستان به مرز نزدیک است، استفاده از سلاح از نظر امنیتی منجر به کاهش ثبات در منطقه، تهدید و اخاذی، گسترش تروریسم، گروگانگیری، قتل، افزایش خشونت و درگیری در منطقه و ضعف در کنترل مرزها می‌شود. از نظر سیاسی با کاهش امنیت در مناطق مرزی استان، امنیت سیاسی و اقتدار حکومتی را تضعیف کرده و سبب بی‌اعتمادی مردم و قرار گرفتن آن‌ها در مقابل ساختار حکومتی می‌گردد.

پیشنهادات پژوهش

- با توجه به نتایج به‌دست آمده از این مطالعه به منظور کاهش عوارض استفاده از سلاح، مجموعه پیشنهادات زیر را ارائه می‌کنیم:
- * تدوین و بازبینی قوانین حقوقی در زمینه استفاده از سلاح.
  - * افزایش ریسک و مجازات‌های استفاده از سلاح توسط دستگاه‌های قضایی.
  - * عدم صدور مجوز برای شکار حیوانات.
  - * کنترل نواحی مرزی و افزایش سخت‌گیری‌ها در نقاط مرزی استان.
  - * فراهم آوردن بستری برای آموزش‌های لازمه در زمینه آشنایی با آسیب‌های خانوادگی استفاده از سلاح.
  - * شناسایی اماکن و افراد فروشنده سلاح و توقیف آنها.
  - * نصب دوربین‌های مدار بسته در نقاطی که پتانسیل بیشتری برای درگیری و نزاع با استفاده از سلاح دارند. هدف کنترل پیشگیری از جرم است.
  - * استفاده از رسانه‌های جمعی برای آموزش و آگاهی مردم از آسیب‌ها و عوارض استفاده از سلاح.
  - * برخورد قاطع و صریح قوه قضاییه با افرادی که از سلاح استفاده می‌کنند.

- * با توجه به گرایش برخی از نوجوانان و جوانان به استفاده از سلاح، پیشنهاد می‌شود که والدین نظارت خود را بر رفتارهای فرزندان بیشتر کنند. ایجاد روابط عاطفی بیشتر بین والدین و فرزندان در این زمینه حائز اهمیت است.
- * ضبط و دستگیری عوامل توزیع مواد مخدر و مشروبات الکلی. زیرا بسیاری از نزاع‌های جمعی در پی مصرفی مشروبات الکلی رخ می‌دهند.
- * توزیع کتابچه‌های آموزشی، فیلم‌های کوتاه متناسب با فرهنگ و آداب دینی.
- * با توجه به اینکه پلیس نقش مهمی در پیشگیری از جرم را دارد، پیشنهاد می‌شود که با شناسایی افراد منحرف و ناباب آگاهی لازم و عواقب معاشرت و هم‌نشینی با آن‌ها را به مسئولین و خانواده‌ها منعکس دهند.
- * کنترل و کاهش بحران علی‌الخصوص در زمینه وضعیت اقتصادی و معیشت مردم
- * ترویج فرهنگ احترام و حقوق شهروندی.

References:

- Abed, R & Elham, G. H. (2016). "Formation of the right to own weapons and its effect on criminal law", *Criminal Law Research*, second year, seventh issue, summer 2013, pp. 73-102. (Persian).
- Allison, M. (2012). *All Weapons of Mass Destruction Are Not equal*, (MTI Security Studies Program, July).
- Ayati Mehr, M & Beigi, F. (2019). *Research Methodology in Management*, Ghahveh Publishing, first edition, Ahvaz, Iran. (Persian).
- Ayati Mehr, M & Beigi, F. (2018). *Statistical analysis in business*, Trava Publishing, first edition, Ahvaz, Iran. (Persian).
- Buzan, B. & Weaver, O. (2018). *Liberalism and security: the contradictions of the liberal leviathan*. Copenhagen peace research institute (COPRI) working papers. Retrieved from: <https://b2n.ir/891892>.
- Briggs, J. T., & Tabarrok, A. (2014). "Firearms and suicides in US states", *International review of law and economics*, 37, 180-188.
- Joseph, M. P. (2019). *The psychology of guns: risk, fear, and motivated reasoning*, Palgrave Communications (2019) 5:159, <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0373-z>.
- Craven, J. (2017). *Why black people own guns*. Huffington Post. https://www.huffpost.com/entry/black-gun-ownership_n_5a33fc38e4b040881bea2f37. Accessed 19 Nov 2019.
- Daneshvar, M. & Khaghani, M. (2018). "The legal role of urban management institutions and organizations in providing security and crime prevention (case study: Karaj city)", *Vol. 7, No. 22*, pp. 108-79. (Persian).
- Doagaoyan, D, Habibzadeh, A. & Adarvish, A. (2016). "Investigating the policing and social consequences of clan shootings in Andimeshek city, Khuzestan Police Science Quarterly, 6th year, number 21, winter 2016. (Persian).
- Glaser, B. G., & Strauss, A. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine Publishing.
- Golan Carmi, J. D. (2019). *Adoption of Mobile Banking*, International Conference ICT, Society, and Human Beings 2019.

Griffin, R., Richardson, J. B., Kerby, J. D., & McGwin, G. (2018). "A decompositional analysis of firearm-related mortality in the United States", 2001–2012. *Preventive medicine*, 106, 194-199.

Hosseini, R.; Shambiati, H. & Salimi, S. (2017). "The causes, consequences and combating or smuggling of conventional weapons and the approach of international documents", *Detective Scientific Quarterly*, Year 11, No. 42, Spring 1997. (Persian).

Rezaei, J. (2016). "Best-worst multi-criteria decision-making method: Some properties and a linear model," *Omega*, vol. 64, pp. 126–130, 2016. (Persian).

Rezaei, J.; & Mohammadi, M. (2019). *Bayesian Best-Worst Method: A Probabilistic Group Decision Making Model*, Omega: 1-12. (Persian).

Khastar, H. (2009). "Presenting a method for calculating the reliability of the coding stage in research interviews", *Scientific-Research Quarterly of Human Sciences Methodology*, Q 15, No 58, Spring 88: 174-161. (Persian).

Kleck, G., & Patterson, E. B. (1993). "The impact of gun control and gun ownership levels on violence rates", *Journal of Quantitative Criminology*, 249-287.

Lerner, J. S., Li, Y., Valdesolo, P., & Kassam, K. S. (2015). *Emotion and decision making*, *Annual review of psychology*, 66, 799-823.

Maudati, A, Safari Kakrodi, A & Biranvand, M. (2017). *Basics of justifying the use of non-lethal weapons in the prosecution of the accused*, *Quarterly Journal of Social Police Research*, 10 th year, 3rd issue, autumn 2017. (Persian).

McPhedran, S. (2016). "A systematic review of quantitative evidence about the impacts of Australian legislative reform on firearm homicide", *Aggression and violent behavior*, 28, 64-72.

Rahimi, P. (2016). "Consequences of carrying cold weapons by car drivers in Sanandaj city, 2016-2017", *Kurdistan Police Science Quarterly*, 9th year, No. 1 (series 33), Spring 2016. (Persian).

Reiner, R. (2017). "Is Police culture cultural?", *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 11(3), 236-241.

Sarmad, Z.; Bazargan, A. & Hijazi, E. (2017). Research methods in behavioral sciences, Age Publishing House, Tehran, Iran. (Persian).

Sawaqib, J.; Nemati, M. A. & Derakund, K. (2016). The effect of disarmament of Lorestan nomads on their settlement in the era of Reza Shah (1302 to 1312 A.H.), scientific-promotional quarterly of policing history studies, 4th year, 15th issue, winter 2016. (Persian).

Taleb, M.; Najafi Asal, Z. & Ahmadi Vandi, Z. (2016). "Qualitative study of socio-cultural factors affecting collective conflicts (case study: Izeh city)", Social Development Quarterly (formerly Human Development). 11(4), pp. 27-51. (Persian).

Wolfson, J. A., Teret, S. P., Azrael, D., & Miller, M. (2017). "US public opinion on carrying firearms in public places", American journal of public health, 107(6), 929-937.

Identify and Prioritize the Complications of Using Weapons by Using Content Analysis Method and Hierarchical Approach of Best-Worst

Mohammad Ayatimehr (Ph.D)¹, Fardin Beigi², Razegh Naghizadeh³

DOI: 10.22055/QJSD.2024.41226.2696

Abstract:

The aim of this study was to identify and prioritize the Complications of using weapons by using content analysis method and hierarchical approach of best - worst in Khuzestan province. The present study is mixed in terms of applied-exploratory purpose and in terms of the nature of the research type. This study is also descriptive-survey in terms of data collection. The statistical population of this study was a group of professors with expertise in the field of research at Shahid Chamran University of Ahvaz. Samples were selected using purposive sampling method. In the qualitative part to collect data from the semi-structured interview method and in the quantitative part; A researcher-made questionnaire was used. Qualitative phase data of the research were analyzed using content analysis method and quantitative data were analyzed using best-worst method. SPSS and Lingo software were used for data analysis. The findings of the study included identifying and investigating seven main complications for the use of weapons. The findings also showed that in terms of relative importance, the social effects of the use of weapons have the highest relative importance (weighing 0.21) and environmental effects have the least relative importance (weighing 0.085).

Key Concepts: *Use of Weapons, Weapon Complications, Content Analysis, Best-Worst Method*

---

¹ Assistant Professor, Department of Management, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran (Corresponding Author), m.ayati@scu.ac.ir

² Master's student in Entrepreneurship Management, Ahvaz Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran, fardin.perim.beigi6610@gmail.com

³ Ph.D student in management entrepreneurship, Islamic Azad University, Dehaghan Branch, Dehaghan, Iran, razegh.naghizadeh@gmail.com

© 2019 by the authors. Licensee SCU, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).